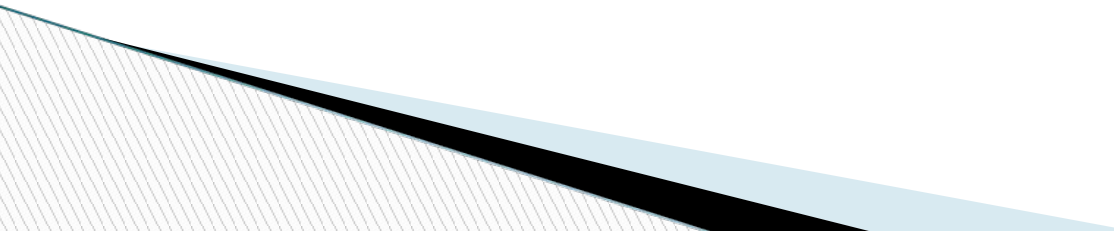
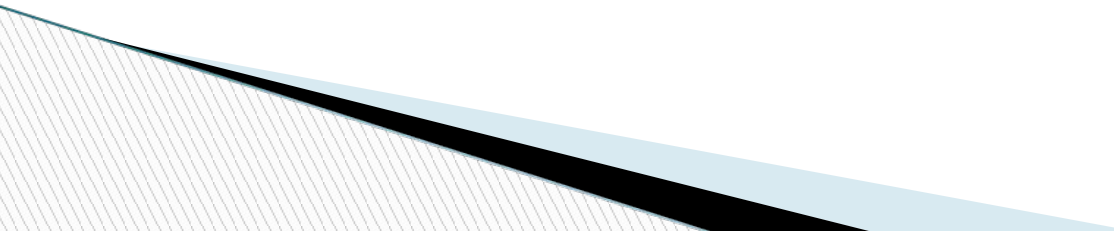

ІНФОРМАЦІЯ
про результати виконання
комплексних контрольних робіт
студентами ОКР «спеціаліст» та ОР «магістр»
у 2016/2017 н. р.

Навчальні питання:

- 1. Суть і зміст поняття вищої освіти.**
 - 2. Національна освітня система, її структура.**
 - 3. Нормативно-правове забезпечення вищої освіти України.**
-

- ▣ **ІНФОРМАЦІЯ**
 - ▣ **про результати виконання**
 - ▣ **комплексних контрольних робіт**
 - ▣ **студентами ОКР «спеціаліст» та ОР «магістр»**
 - ▣ **у 2016/2017 н. р.**
-

Список літератури

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року – К.: Парлам. вид-во, 2002. – 87 с.
2. Закон України «Про освіту» від 23 травня 1991 року № 1060-XII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, № 34, ст. 451.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 року № 2628-III // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 49, ст. 259.
4. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999 року № 651-XIV // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, № 28, ст. 230.
5. Закон України «Про позашкільну освіту» від 22 червня 2000 року № 1841-III // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000, № 46, ст. 393.
6. Закон України «Про професійно-технічну освіту» № 103/98-ВР від 10 лютого 1998 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, № 32, ст. 215.
7. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року.
8. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 1977-XII, із змінами від 19 грудня 2006 р.
9. Закон України «Про відпустки», введений в дію Постановою Верховної ради України № [505/96-ВР](#) від 15.11.96.
10. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» № 1058-IV від 09.07.2003 року.
11. Закон України про боротьбу з корупцією // <http://www.rada.kiev.ua>.
Кодекс законів про працю України.

12. «Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України»: Затверджено Указом Президента України № 410 від 08.04.2011
13. Указ Президента України «Про стратегію державної кадрової політики на 2012-20 роки».
14. Національна доктрина розвитку освіти: Затверджено Указом Президента України № 347/2002 від 17 квітня 2002 року.
15. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Схвалено Указом Президента України № 344/2013 від 25 червня 2013 року.
16. Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні»: Затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 250 від 3 квітня 1993 року.
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 вересня 1993 року № 688 «Положення про дошкільний виховний заклад України».
18. Державна національна програма «Освіта» (України XXI століття): Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 року № 896.
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 1994 року № 228 «Про порядок створення, реорганізації і ліквідації навчально-виховних закладів».
20. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України № 309 від 01.03.1999 року.
21. «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах»: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України» від 9 серпня 2001 р. № 978.
22. Постанова Кабінету Міністрів України № 1614 від 29 листопада 2001 року «Положення про Державну інспекцію закладів освіти при Міністерстві освіти і науки України».

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2001 р. № 1134 «Про затвердження нормативів чисельності студентів, аспірантів, докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у ВНЗ III – IV рівнів акредитації та ВНЗ післядипломної освіти державної форми власності»

24. Постанова Кабінету Міністрів України № 1298 від 30 серпня 2002 року «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери».

25. Постанова Кабінету Міністрів України № 1019 від 8 серпня 2007 року «Порядок ліцензування діяльності з надання освітніх послуг».

26. Постанова Кабінету Міністрів України № 778 від 27 серпня 2010 року «Про затвердження положення про загальноосвітній навчально-виховний заклад».

27. Наказ Міністерства освіти і науки України № 553 від 24.07.2001 року «Про затвердження Порядку державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів» зі змінами і доповненнями згідно наказу МОН України № 658 від 16.08.2004 року.

28. Наказ Міністерства освіти України № 1387 від 29.11.2011 року «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України № 847 від 24 грудня 2003 року «Типове положення про регіональну експертну раду з питань ліцензування та атестації навчальних закладів».

29. Наказ Міністерства освіти і науки України № 30 від 21 січня 2009 року «Про документи для проведення ліцензування».

30. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 689 від 13.06.2012 року «Про затвердження Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу».
31. Наказ Міністерства освіти і науки України № 930 від 6 жовтня 2010 року (із змінами) «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників».
32. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-774 від 23.10.2012 «Щодо змін у сфері ліцензування та акредитації».
33. Концепція національного виховання: Схвалена Всеукраїнською педагогічною радою працівників освіти 30 червня 1994 року // Освіта. – 1994. – 26 жовтня.
34. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Історія. Проблеми. – К.: Либідь, 1998
35. Волкова Н.П. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – К.: Академія, 2009.
36. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. – К, 1995.
37. Гончаренко СУ. Український педагогічний словник. — К.: Либідь, 1997.
38. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
39. Крисюк С. В. Державне управління освітою : Навч. посіб. /С. В. Крисюк. – К.: НАДУ, 2009.
40. Огнев'юк В. О. Університетська освіта України в контексті перспектив Європейської інтеграції. // Віче. – 2010. – № 20.
41. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. – Львів: «Центр учбової літератури», 2008. – 456с.
42. Ягупов В. В. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2002.

1. Суть і зміст поняття вищої освіти

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства.

Академік С.У. Гончаренко під освітою розуміє духовне обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбанням її культурного кола, а також процес формування людини [45, с. 242].

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

Зміст освіти – система наукових знань, практичних умінь і навичок, засвоєння й набуття яких закладає основи для розвитку та формування особистості.

В освітній установі зміст освіти – це зміст діяльності суб'єктів й об'єктів освітнього процесу (науково-педагогічного працівника, слухача), його конкретизують у навчальному плані освітньої установи. Зміст кожного предмету чи навчальної дисципліни конкретизують в освітніх програмах, кожну освітню програму висвітлено в підручниках і навчальних посібниках.

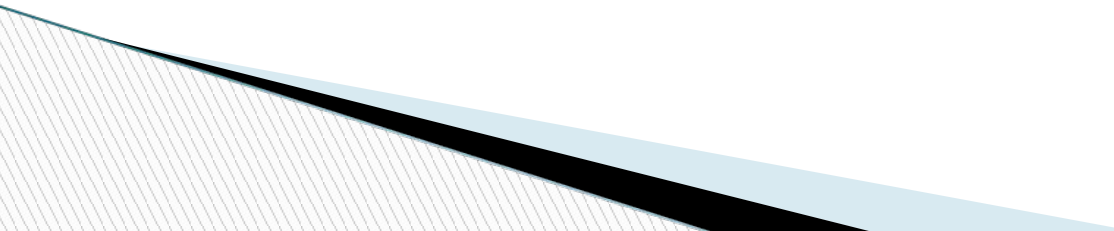
Цілі й зміст, як системотворчі елементи будь-якого виду й рівня освіти, визначає державна політика, їх розкрито в освітньому стандарті й конкретизовано в реальному освітньому процесі на рівні кожної освітньої системи й кожної навчальної дисципліни.

Основними функціями освіти є:

- **культурна функція** забезпечує передання від покоління до покоління культурної спадщини, відтворення та розвиток культури;
- **професійно-економічна функція** визначає характер взаємозв'язку освіти з розвитком продуктивних сил суспільства;
- **соціальна функція** містить можливості впливу на соціальну структуру, створює певні канали соціальної мобільності, рольових та статусних переміщень;
- **виховна функція** втручається у процес гармонізації та вдосконалення людських якостей, формування громадянина, стимулює саморефлексію — глибоке усвідомлення людиною своєї суті та особистих потенцій;
- **функція соціального захисту** поширює потенційні соціальні можливості людини у професійному й особистому самовизначенні, особливо за ринкових умов;
- **гуманістична функція** освіти покликана забезпечити формування системи якості, які дозволять людині виконувати функції носія культури, духовності, творчо налаштованого суб'єкта суспільних відносин;
- **урбаністична функція** розкриває вплив освіти на міграційні процеси (найбільше вона проявляється у діяльності вищої школи);
- **демографічна функція** підкреслює вагомість культурно-освітніх факторів у демографічних процесах у державі (склад населення, тривалість життя, шлюбність, народжуваність тощо);

- **функція історичного спадкоємництва та наслідування соціального досвіду** відтворює характер відносин із зовнішнім світом та відбиває різноманіття соціально-рольової структури суспільства;
- **соціалізаційна функція** забезпечує засвоєння широкого кола цінностей, соціальних ролей і очікувань, на основі яких складається повсякденне життя людей;
- **функція соціального контролю** проявляється у тому, що, перебуваючи у навчальних закладах по декілька годин на день учні та студенти одержують знання на основі стандартизованих підручників, виконують внутрішній розпорядок закладу, вимоги адміністрації та наставників, засвоюють звички і переконання, що пропагуються освітньою установою. Отже, освіта, тим самим, сприяє підтримці стабільності суспільства.

Система освіти в Україні будується згідно з **принципами**, сформульованими у статті 6 Закону України «Про освіту», зокрема:

- доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою;
 - рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку;
 - гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей;
 - органічний зв'язок зі світовою і національною історією, культурою, традиціями;
 - незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій; науковий, світський характер освіти;
 - інтеграція з наукою і виробництвом;
 - взаємозв'язок з освітою інших країн; гнучкість і прогностичність системи освіти;
 - єдність і спадкоємність системи освіти; неперервність і різноманітність освіти;
 - поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.
-

Основні ознаки сучасної освіти:

- гуманізація освіти** – орієнтація освітньої системи й освітнього процесу на розвиток і становлення взаємоповаги між студентами і педагогами, основаної на врахуванні прав кожної людини; на збереженні і зміцненні їхнього здоров'я, почуття власної гідності й розвитку особистісного потенціалу;
- гуманітаризація** – орієнтація на засвоєння змісту освіти незалежно від його рівня й типу, що дає змогу охоче розв'язувати головні соціальні проблеми на користь і в ім'я людини; вільно спілкуватися з людьми різних національностей і народів, будь-яких професій і спеціальностей; добре знати рідну мову, історію і культуру; вільно володіти іноземними мовами; бути економічно і юридично грамотним;
- диференціація** – орієнтація освітніх установ на досягнення студентів під час урахування, задоволення й розвитку зацікавлень, схильностей і здібностей усіх учасників освітнього процесу;
- диверсифікованість** – широке розмаїття навчальних закладів, освітніх програм і органів керування;
- стандартизація** – орієнтація освітньої системи на реалізацію насамперед державного освітнього стандарту – набору обов'язкових навчальних дисциплін у межах чітко визначеного обсягу годин;
- багатоваріантність** – створення в освітній системі умов вибору й надання кожному суб'єктові шансу на успіх, стимулювання студентів до самостійного вибору й ухвалення відповідального рішення, забезпечення розвитку альтернативного й самостійного мислення;

- багаторівневість** – організація багатоетапного освітнього процесу, що забезпечує можливість досягнення на кожному етапі освіти того рівня освіченості, який відповідає можливостям й інтересам людини;
- фундаменталізація** – посилення взаємозв'язку теоретичної й практичної підготовки молодшої людини до сучасної життєдіяльності;
- інформатизація** освіти пов'язана з широким і дедалі масовим використанням обчислювальної техніки й інформаційних технологій у процесі навчання;
- індивідуалізація** – врахування і розвиток індивідуальних особливостей студентів у всіх формах взаємодії з ними в процесі навчання і виховання;
- безперервність** означає процес постійної освіти – самоосвіти людини впродовж усієї життєдіяльності – у зв'язку з тим, що умови життя й діяльності в сучасному суспільстві швидко змінюються.

У процесі здобування освіти людина виокремлюють такі рівні освіти: початкова, середня, неповна вища і вища. Кожен рівень підтверджено державним документом – свідоцтвом про закінчення початкової чи середньої школи, довідкою про прослухані курси у вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ) чи дипломом про вищу освіту.

На основі різних параметрів називають такі види освіти:

- **за типом засвоєння наукових знань** – біологічна, математична, фізична, економічна, філологічна тощо;
- **за видом провідного змісту освіти** – теоретична і прикладна, гуманітарна і природничо-наукова та ін.;
- **за видом і майстерністю засвоєння людської діяльності** – музична, художня, технічна, педагогічна, правова, економічна, медична тощо;
- **за типом засвоєння культурних цінностей** – класична, художньо-естетична, релігійна та ін.;
- **за становою ознакою** – елітна і масова;
- **за масштабом засвоєння культурних цінностей людського суспільства** – національна, європейська, міжнародна, глобальна тощо;
- **за типом освітньої системи** – університетська, академічна, гімназійна.;
- **за типом переваги спрямованості змісту освіти** – формальна й матеріальна, наукова й елементарна, гуманітарна і природно-наукова; загальна, початкова професійна і вища професійна;
- **за рівнем освіти** – початкова, неповна середня, середня, неповна вища, вища.

Світовий освітній простір

Світовий освітній простір об'єднує національні освітні системи різного типу і рівня, що значно різняться філософськими й культурними традиціями, рівнем цілей і завдань, своїми якісними станами. Тому варто говорити про сучасний світовий освітній простір як про єдиний організм, що формується і в кожній освітній системі якого наявні глобальні тенденції й збережено розмаїтість.

У світі виокремлюють типи регіонів за ознакою взаємного зближення і взаємодії освітніх систем (О.П. Ліферов).

Перший тип становлять регіони, що є генераторами інтеграційних процесів.

Найяскравішим прикладом такого регіону може слугувати Західна Європа. Ідея єдності стала стрижнем усіх освітніх реформ 1990-х рр. у західноєвропейських країнах.

До першого типу регіонів можна також зарахувати США і Канаду, але їхні інтеграційні зусилля у сфері освіти реалізуються в іншій ситуації.

У світі формується новий Азіатсько-Тихоокеанський регіон (АТР) – генератор інтеграційних процесів. До нього входять такі країни: Республіка Корея, Тайвань, Сінгапур і Гонконг, а також Малайзія, Таїланд, Філіппіни й Індонезія. Для всіх цих країн характерна стратегія підвищених вимог до якості навчання й підготовки кадрів.

До **другого типу** належать регіони, що позитивно реагують на інтеграційні процеси. Насамперед це країни Латинської Америки. Як у процесі історії, так і нині Латинська Америка виявляється в зоні дії інтеграційних імпульсів з боку США і Західної Європи.

До **третього типу** належать регіони, які є інертними щодо інтеграції освітніх процесів. До цієї групи входить значна частина країн Африки до півдня від Сахари (крім ПАР), низка держав Південної й Південно-Східної Азії, невеликі острівні держави басейнів Тихого й Атлантичного океанів.

До кінця ХХ ст. виокремилися регіони, в яких через деякі економічні, політичні, соціальні причини порушено послідовність освітніх й інтеграційних процесів. До таких регіонів належать арабські країни, Східна Європа і країни колишнього СРСР.

Сьогодні у світі також існують такі освітні регіональні моделі:

Американська модель: молодша середня школа – середня школа – старша СШ – коледж дворічний – коледж чотирирічний у структурі університету, далі магістратура, аспірантура.

Французька модель: єдиний коледж – технологічний, професійний і загальноосвітній ліцей – університет, магістратура, аспірантура.

Німецька модель: загальна школа – реальне училище, гімназія, основна школа-інститут, університет, аспірантура.

Англійська модель: об'єднана школа – граматична і сучасна коледж – школа – університет, магістратура, аспірантура.

Українська модель: загальноосвітня школа – повна середня школа – ліцей, коледж – інститут, університет, академія – аспірантура – докторантура.

Тенденції світового освітнього простору

Для світового освітнього простору характерні такі важливі **тенденції**, що особливо яскраво виявляються на початку XXI ст.

Перша тенденція – повсюдна орієнтація більшості країн на перехід від елітної освіти до загальнодоступної високоякісної освіти.

Друга тенденція – поглиблення міждержавної співпраці в галузі освіти. Активність розвитку цього процесу залежить від потенціалу національної системи освіти й від рівних умов партнерства держав та окремих учасників.

Третя тенденція – припускає істотне збільшення у світовій освіті гуманітарної складової загалом, а також завдяки введенню нових наукових і навчальних дисциплін, орієнтованих на людину: політології, психології, соціології, культурології, екології, ергономіки, економіки тощо.

Четверта тенденція – значне поширення нововведень за умов збереження сформованих національних традицій та національної ідентичності країн і регіонів.

1. Національна освітня система, її структура

Відповідно до статті 28 Закону України «Про освіту» система освіти складається із навчальних закладів, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти. До структури освіти входять:

І. Дошкільна освіта

Вона здійснюється у сім'ї, дошкільних навчальних закладах у взаємодії з сім'єю і мають на меті забезпечення фізичного, психічного здоров'я дітей, їх всебічного розвитку, набуття життєвого досвіду, вироблення умінь, навичок, необхідних для подальшого навчання.

Сьогодні в Україні функціонують такі дошкільні навчальні заклади: ясла; ясла-садки; дитячі садки; ясла-садки компенсуючого типу; будинки дитини; дитячі будинки інтернатного типу; ясла-садки сімейного типу; ясла-садки комбінованого типу; центри розвитку дитини та ін.

Прийом дітей у дошкільні навчальні заклади проводиться за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють.

II. Загальна середня освіта

Вона покликана забезпечити всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення, формування загальнолюдської моралі, засвоєння визначеного суспільними, мовними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, людину, суспільство і виробництво, екологічне виховання, фізичне вдосконалення.

Основним видом середніх навчальних закладів є середня загальноосвітня школа **трьох ступенів**: перший – **початкова школа**, що забезпечує початкову загальну освіту, другий – **основна школа**, що забезпечує базову загальну середню освіту, третій – **старша школа**, що забезпечує повну загальну середню освіту.

Для дітей, які не мають необхідних умов для виховання і навчання в сім'ї, створюються загальноосвітні школи-інтернати.

Для дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, створюються школи-інтернати, дитячі будинки, в тому числі сімейного типу, з повним державним утриманням.

Для дітей, які потребують тривалого лікування, створюються дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні санаторні школи-інтернати, дитячі будинки. Навчальні заняття з такими дітьми проводяться також у лікарнях, санаторіях, вдома.

Для осіб, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть навчатися в масових навчальних закладах, створюються спеціальні загальноосвітні школи-інтернати, школи, дитячі будинки, дошкільні та інші навчальні заклади з утриманням за рахунок держави.

Для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання, створюються загальноосвітні школи і професійно-технічні училища соціальної реабілітації.

III. Позашкільна освіта

Вона є частиною структури освіти і спрямовуються на розвиток здібностей, талантів дітей, учнівської та студентської молоді, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

Позашкільна освіта та виховання здійснюються навчальними закладами, сім'єю, трудовими колективами, громадськими організаціями, товариствами, фондами і ґрунтуються на принципі добровільності вибору типів закладів, видів діяльності.

Держава забезпечує умови для одержання учнями і молоддю позашкільної освіти.

До позашкільних навчальних закладів належать: палаци, будинки, центри, станції дитячої, юнацької творчості, учнівські та студентські клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, школи мистецтв, студії, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади.

Для здійснення навчально-виховної роботи позашкільним навчальним закладам надаються спортивні об'єкти, культурні, оздоровчі та інші заклади безкоштовно та на пільгових умовах. Порядок їх надання визначається місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

IV. Професійно-технічна освіта

Професійно-технічна освіта громадян здійснюється на базі повної загальної середньої освіти або базової загальної середньої освіти з наданням можливості здобувати повну загальну середню освіту.

До професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) належать: професійно-технічне училище відповідного профілю; професійне училище соціальної реабілітації; вище професійне училище; професійний ліцей; професійний ліцей відповідного профілю; професійно-художнє училище; художнє професійно-технічне училище; вище художнє професійно-технічне училище; вище училище-агрофірма; училище-завод; центр професійно-технічної освіти; навчально-виробничий центр; центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів; навчально-курсний комбінат; навчальний центр та інші типи навчальних закладів.

Вона забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації.

ПТНЗ можуть мати денні, вечірні відділення, створювати і входити в різні комплекси, об'єднання. Вони здійснюють підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації громадян за державним замовленням, а також за угодами з підприємствами, об'єднаннями, установами, організаціями, окремими громадянами.

ПТНЗ можуть мати одне або декілька підприємств (установ, організацій) – замовників підготовки кадрів. Відносини з підприємствами, установами та організаціями – замовниками підготовки кадрів регулюються відповідно до укладених угод.

Випускникам ПТНЗ відповідно до їх освітньо-кваліфікаційного рівня присвоюється кваліфікація «кваліфікований робітник» з набутої професії відповідного розряду (категорії).

V. Вища освіта

Вона забезпечує фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку, здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовку та підвищення їх кваліфікації.

Сьогодні мережа ВНЗ України налічує **803** ВНЗ усіх рівнів акредитації та форм власності (у 2012р – **846**; у 2013р – **823**), у тому числі:

478 – ВНЗ I-II рівнів акредитації (у 2012р – **501**; у 2013р – **489**)

325 – ВНЗ III-IV рівнів акредитації (у 2012р – **345**; у 2013р – **334**)

До державної форми власності належить:

200 – ВНЗ I-II рівнів акредитації (у 2012р – **216**; у 2013р – **208**)

215 – ВНЗ III-IV рівнів акредитації (у 2012р – **224**; у 2013р – **217**)

До приватної форми власності належить:

71 – ВНЗ I-II рівнів акредитації (у 2012р – **78**; у 2013р – **74**)

96 – ВНЗ III-IV рівнів акредитації (у 2012р – **107**; у 2013р – **103**)

До комунальної форми власності

207 – ВНЗ I-II рівнів акредитації (у 2012р – **207**; у 2013р – **207**)

14 – ВНЗ III-IV рівнів акредитації (у 2012р – **14**; у 2013р – **14**)

Сьогодні в системі вищої освіти України функціонують **198** університети, **62** академій, **83** інститути, **245** коледжів, **97** технікумів, **117** училищ та **1** консерваторія.

117 ВНЗ – мають статус національного. **10 ВНЗ** – мають статус дослідницького.

У 2014-2015 н.р. контингент студентів ВНЗ усіх рівнів та форм власності становить понад **2 100 000** студентів, у тому числі понад **60,1** тис. іноземців із **146** країн світу.

У 2014 році зараховано на перші курси всього **588 095** студентів, в тому числі **315 529** студентів на бюджетні місця.

Чисельність студентів у ВНЗ I-II рівнів акредитації на кожні 10 тис. населення складає **72 особи**, у ВНЗ III-IV рівнів акредитації – **380 осіб**.

У 2014 році ВНЗ I-II рівнів акредитації випущено понад **92 тис.** осіб, ВНЗ III-IV рівнів акредитації – понад **485 тис.** осіб.

Навчальний процес у ВНЗ I-II рівнів акредитації забезпечують понад **36,4 тисяч** педагогічних працівників, у ВНЗ III-IV рівнів акредитації — понад **158,5 тисяч** науково-педагогічних та педагогічних працівників.

Серед викладачів ВНЗ I-IV рівнів акредитації налічується понад **71,4 тис.** кандидатів наук та майже **14,4 тис.** докторів наук, 48 тис. доцентів та майже **12,7 тис.** професорів.

За останні три роки удосконалено систему прийому молоді до вищих навчальних закладів. Зокрема, розроблено і запроваджено Єдину державну електронну базу з питань освіти у якій у 2014 році було зареєстровано понад **2 125 846** заяв від понад **589 тис.** вступників.

Загальний конкурс заяв на місце складав **0,71**, в т.ч. заяв на ОКР:

молодший спеціаліст – **2,2**; бакалавр – **9,52**; спеціаліст – **3,19**; магістр – **3,36**

Конкурс на бюджетні місця складав всього **5, 27** зая, в т.ч. заяв на місце ОКР:

молодший спеціаліст – **2,2**; бакалавр – **9,52**; спеціаліст – **3,19**; магістр – **3,36**

Чисельність студентів у ВНЗ I-II рівнів акредитації на кожні **10 тис.** населення складає **76** осіб, у ВНЗ III-IV рівнів акредитації — **401** особа.

Щорічно ВНЗ I-II рівнів акредитації **випускається** майже **100 тис.** осіб, ВНЗ III-IV рівнів акредитації понад **500 тис.** осіб.

Навчальний процес у ВНЗ I-II рівнів акредитації **забезпечують** понад **36,4 тисяч** педагогічних працівників, у ВНЗ III-IV рівнів акредитації — понад **158,9** тисяч науково-педагогічних та педагогічних працівників.

Серед викладачів ВНЗ налічується **69,3 тис.** кандидатів наук та **13,9 тис.** докторів наук, **46,7 тис.** осіб доцентів та **12,5 тис.** професорів.

Стаття 5 Закону України “Про вищу освіту” (нова редакція) визначає рівні та ступені вищої освіти.

Підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких **рівнях вищої освіти**:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий) рівень;
- науковий рівень.

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти відповідає п'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і **передбачає** здобуття особою загальнокультурної та професійно орієнтованої підготовки, спеціальних умінь і знань, а також певного досвіду їх практичного застосування з метою виконання типових завдань, що передбачені для **первинних посад** у відповідній галузі професійної діяльності.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і **передбачає** здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для **ефективного виконання завдань інноваційного характеру** відповідного рівня професійної діяльності.

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і **передбачає** здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для **продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем** у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Науковий рівень вищої освіти відповідає дев'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань та/або прогресивних технологій, розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення.

Ступені вищої освіти

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної чи освітньо-наукової) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного **ступеня вищої освіти**: “молодший бакалавр»; “бакалавр»; “магістр»; “доктор філософії»; “доктор наук».

Молодший бакалавр – це освітньо-професійний ступінь, що здобувається на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти і присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньої-професійної програми, обсяг якої становить 90-120 кредитів ЄКТС.

Особа має право здобувати ступінь молодшого бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти.

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра визначається вищим навчальним закладом.

Особа має право здобувати ступінь бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти.

5. **Магістр** - це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить **90-120 кредитів ЄКТС**, обсяг освітньо-наукової програми - 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом **не менше 30 відсотків**.

Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра.

Ступінь магістра медичного, фармацевтичного або ветеринарного спрямування здобувається на основі повної загальної середньої освіти і присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми, обсяг якої становить **300-360 кредитів ЄКТС**.

6. **Доктор філософії** - це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою ВНЗ або наукової установи в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Особа має право здобувати ступінь доктора філософії під час навчання в аспірантурі (ад'юнктурі). Особи, які професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати ступінь доктора філософії поза аспірантурою, зокрема під час перебування у творчій відпустці, за умови успішного виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі (ад'юнктурі) становить чотири роки. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 30-60 кредитів ЄКТС.

Наукові установи можуть здійснювати підготовку докторів філософії за власною освітньо-науковою програмою згідно з отриманою ліцензією на відповідну освітню діяльність. Наукові установи можуть також здійснювати підготовку докторів філософії за освітньо-науковою програмою, узгодженою з вищим навчальним закладом. У такому разі наукова складова такої програми здійснюється у науковій установі, а освітня складова - у ВНЗ.

7. Доктор наук - це другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях.

Ступінь доктора наук присуджується спеціалізованою вченою радою ВНЗ чи наукової установи за результатами публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Підготовка фахівців у ВНЗ може здійснюватись з відривом від виробництва (очна), без відриву від виробництва (вечірня, заочна), шляхом поєднання цих форм (очно-заочна), екстерном, а також як форма дистанційного навчання.

Очна форма навчання. За цієї форми навчання здійснюється з відривом від виробництва з основним акцентом на аудиторні заняття за умов безпосереднього контакту студентів з викладачами і між собою. Переваги такого навчання полягають у максимальному обсязі навчально-виховного взаємовпливу всіх учасників навчального процесу, у можливостях використання усіх видів педагогічного контролю, у широкому використанні групових методів і форм навчання, у можливостях надання максимального обсягу матеріалу.

Заочна форма навчання. У цій формі домінує **самостійна робота** студентів. Безпосередні контакти студентів і викладачів звужені. Контроль семестровий і випускний. Особливістю цієї форми навчання є те, що для деяких видів освіти (наприклад, медичної) вона практично не може бути застосована.

Очно-заочна (вечірня) форма навчання. Це одна з форм підготовки спеціалістів вищої кваліфікації без відриву від трудової діяльності. Вищу освіту здобувають у **вечірніх ВНЗ чи на вечірніх факультетах**, що існують у більшості ВНЗ.

Екстернат (лат. *externus* – зовнішній, сторонній). Це особлива форма навчання осіб (екстернів), які мають відповідний ОКР для здобуття певного рівня вищої освіти шляхом самостійного вивчення навчальних дисциплін і складання у ВНЗ заліків, іспитів та проходження інших форм підсумкового контролю, передбачених навчальним планом.

Дистанційне (лат. *distantis* – відстань, проміжок між чимось) навчання. Це форма навчання, за якої спілкування між викладачем і студентом відбувається за допомогою листування, магнітофонних, аудіо- та відеокасет, комп'ютерних мереж (Internet), кабельного та супутникового телебачення .

VI. Післядипломна освіта

Післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду. Післядипломна освіта включає:

- спеціалізацію – профільна спеціалізована підготовка з метою набуття особою здатності виконувати окремі завдання та обов'язки, що мають особливості в межах спеціальності;
- перепідготовку – професійне навчання, спрямоване на оволодіння іншою професією працівниками, які здобули первинну професійну підготовку;
- підвищення кваліфікації – підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набуття нових знань і вмінь у межах профес. діяльності або галузі знань;
- стажування – набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків певної професійної діяльності або галузі знань.

Форми, терміни і зміст навчання, методичної та науково-дослідної діяльності визначаються закладами післядипломної освіти за погодженням із замовником.

До закладів післядипломної освіти належать: академії, інститути (центри) підвищення кваліфікації, перепідготовки, вдосконалення, навчально-курсіві комбінати; підрозділи вищих навчальних закладів (філіали, факультети, відділення та інші); професійно-технічні навчальні заклади; науково-методичні центри професійно-технічної освіти; відповідні підрозділи в організаціях та на підприємствах.

Заклади післядипломної освіти можуть працювати за очною, вечірньою, заочною формами навчання, мати філіали і вести науково-дослідну роботу.

VII. Аспірантура

(Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України № 309 від 01.03.1999 року)

Аспірантура (лат. *aspirans* – той, хто прагне чогось, домагається) – це форма підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів для ВНЗ і науково-дослідницьких установ.

Аспірантура відкривається у ВНЗ і науково-дослідних установах, де є кваліфіковані кадри наукових керівників (доктори наук і професори), а також відповідна експериментальна база.

Навчання проводиться з відривом (очна, стаціонар) і без відриву від виробництва (заочна).

Під час навчання аспіранти оволодівають методами наукового дослідження, складають кандидатські іспити та проводять наукові дослідження за обраним науковим напрямком дисертаційної роботи.

В Україні кандидатські іспити складаються з філософії, іноземної мови (на вибір), спеціальності (в залежності від спеціальності, за якою готується дисертація).

Зараховані в аспірантуру з відривом від виробництва за державним замовленням одержують державну стипендію (аспіранти, зараховані за контрактом не мають права на отримання державної стипендії). Після закінчення терміну навчання аспіранти мають закінчити роботу над кандидатською дисертацією й подати її до захисту.

VII. Докторантура

Докторантура є формою підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації. В Україні докторантура відкривається при ВНЗ, у наукових установах, які мають висококваліфіковані науково-педагогічні та наукові кадри, сучасну науково-дослідну, експериментальну та матеріальну базу.

Відкриття і закриття докторантури у ВНЗ, у наукових установах (за винятком наукових установ Національної академії наук) здійснює Міносвіти, а в наукових установах Національної академії наук – її Президія. Пропозиції про відкриття докторантури у ВНЗ та наукових установах подаються міністерствами, іншими органами, до сфери управління яких належать ВНЗ, наукові установи, галузевими академіями наук до Міносвіти, а про відкриття докторантури у наукових установах Національної академії наук – до її Президії.

Державні ВНЗ, які не належать до сфери управління міністерств, інших органів, галузевих академій наук, а також ВНЗ іншої форми власності звертаються з пропозиціями про відкриття докторантури безпосередньо до Міносвіти. Особа, що затверджена навчальним закладом для проходження докторантури, отримує статус докторанта і може користуватися пільгами, передбаченими законодавством України для цієї категорії.

Вступити до докторантури може громадянин України, що має ступінь кандидата наук, не раніше, ніж через 5 років після захисту дисертації.

ІХ. Самоосвіта громадян

Самоосвіта – це «самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей: задоволення загальнокультурних запитів, пізнавальних інтересів у будь-якій сфері діяльності, підвищення професійної кваліфікації тощо». Зміст самоосвіти викладачів реалізується у системі формальної та позаформальної (неформальної та інформальної) освіти, які визнані ЮНЕСКО провідними видами освітньої діяльності дорослих.

Формальна освіта – це освіта, що здійснюється в системі офіційних освітніх закладів та завершується видачею загальновизнаного диплома чи атестату. Зміст формальної освіти визначається в системі вищих навчальних закладів з підвищення кваліфікації викладачів ВНЗ, навчально-тематичними планами яких передбачено орієнтовну тематику атестаційних робіт, перелік комплексних завдань для навчального практикуму, перелік тематичних питань для підготовки виступів на конференції з обміну досвідом роботи забезпечення методичного контролю, орієнтовний перелік тематичних блоків питань для проведення комплексного заліку.

Неформальна освіта – організована безперервна освітня діяльність, що здійснюється в межах і поза межами освітніх закладів і слугує особам будь-якого віку. До цієї сфери освіти можна віднести індивідуальні заняття з тренером чи репетитором, різноманітні тренінги та короткотермінові курси, що переслідують практичні короткострокові цілі.

Стаття 49 Закону освіти “Про освіту” визначає, що для самоосвіти громадян державними органами, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, громадянами створюються відкриті та народні університети, лекторії, бібліотеки, центри, клуби, теле-, радіонавчальні програми тощо.

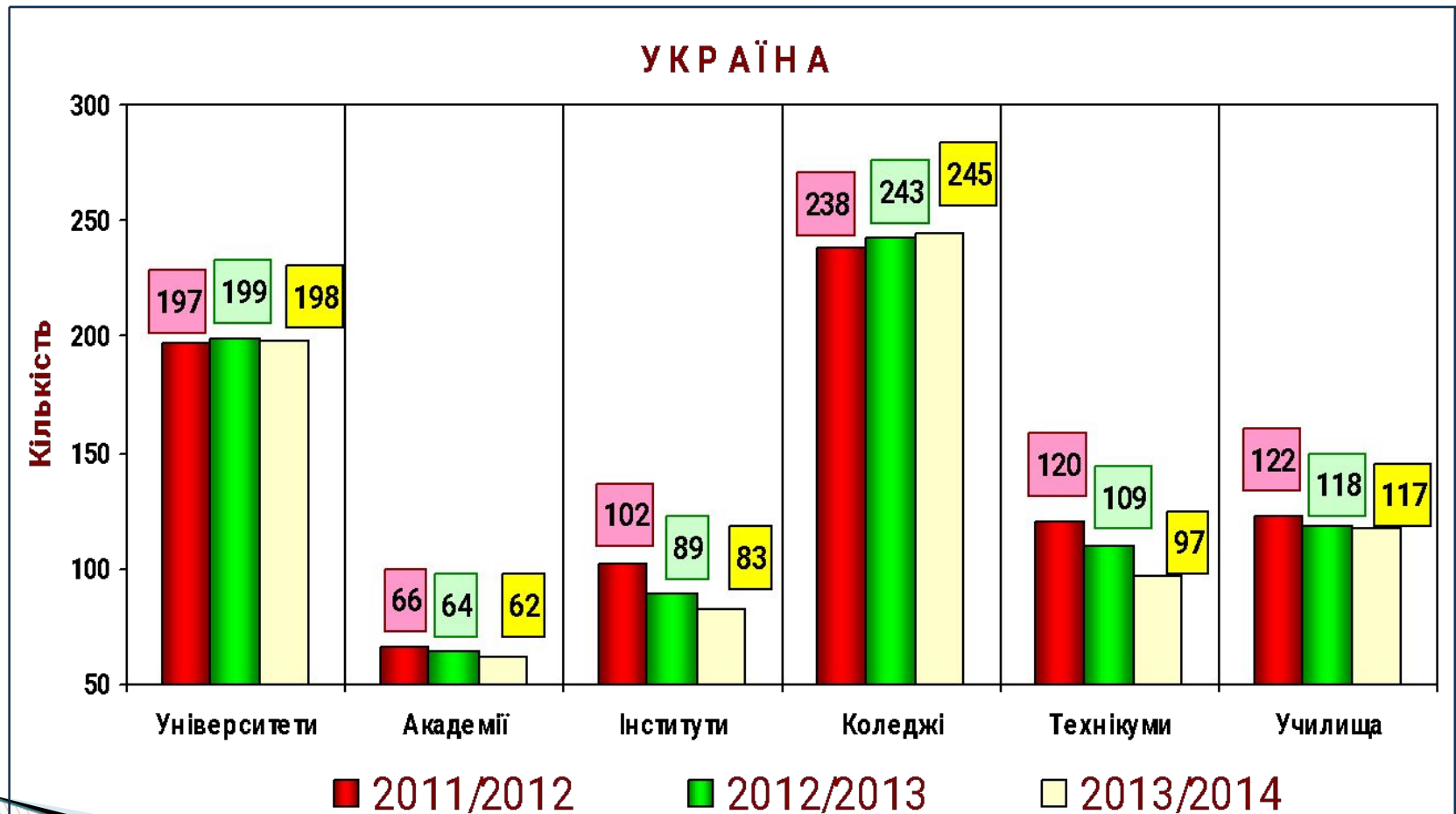
Зміст неформальної самоосвіти може визначатися викладачем самостійно. В його планах самоосвіти може бути передбачене навчання на курсах з іноземної мови чи комп'ютерної грамотності тощо.

Інформальна освіта – частина безперервної освіти. Вона є загальним терміном для освіти за межами стандартного освітнього середовища – індивідуальна пізнавальна діяльність, що супроводжує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності індивідів в оточуючому культурно-освітньому середовищі.

В межах інформальної освіти відбувається навчання і соціалізація особистості всіма засобами впливу (соціальне середовище, читання періодики, засобів масової інформації та Internet, професійні зустрічі, відвідування культурно-просвітницьких та розважальних закладів тощо).

Інформальна освіта не є цілеспрямованою з позиції викладача та відбувається в щоденних життєвих ситуаціях, наприклад, в сім'ї, на робочому місці, у вільній годині чи навіть хвилині. Мова йде переважно такі відносно нові види інформальної освіти як мас-медійна самоосвіта та Internet-самоосвіта.

Динаміка мережі вищих навчальних закладів

Основні зміни у вищій освіті

1. Якість освіти контролюватиме незалежний орган

Значна частина повноважень МОН України перейде до **Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти**.

25 членів цього колегіального органу обиратимуться на три роки. **13** з них представлятимуть виші (**9** – державні, **3** – приватні і **1** – комунальні), **5** – галузеві академії наук, **3** – об'єднання роботодавців, по **2** – Національну академію наук та органи студентського самоврядування.

До складу агентства не можуть належати керівники вишів чи Академії наук та їх заступники, бути членом цього органу можна буде не більше **двох строків**.

Наагентство контролюватиме якість освіти у вишах, формуватиме перелік спеціальностей, розроблятиме стандарти вищої освіти, акредитуватиме спеціальності, навчальні програми, спеціалізовані вчені ради та установи оцінювання якості.

Агентство визначить критерії оцінювання якості освіти, які дозволять сформувати рейтинг вищих навчальних закладі.

Відтепер кожний навчальний заклад буде змушений доводити, що він дає справді якісні знання. Підсумки оцінювання якості освіти за кожною спеціальністю будуть дійсні п'ять років, після чого виш може знову пройти акредитацію або втратити право навчати за цією спеціальністю.

Перший склад агентства повинен бути обраний уже до **кінця 2014 року**. Статут нового органу мусить затвердити уряд, який також призначить із числа членів агентства його голову та заступника.

Повноваження Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (ст. 19 Закону України «Про вищу освіту»)

- 1) формує вимоги до системи забезпечення якості вищої освіти, розробляє положення про акредитацію освітніх програм і подає його на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки;
- 2) аналізує якість освітньої діяльності ВНЗ;
- 3) проводить ліцензійну експертизу, готує експертний висновок щодо можливості видачі ліцензії на провадження освітньої діяльності;
- 4) формує за поданням ВНЗ (наукових установ) пропозиції, у тому числі з метою запровадження міждисциплінарної підготовки, щодо переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на відповідних рівнях вищої освіти, і подає його МОН України;
- 5) формує єдину базу даних запроваджених вищими навчальними закладами спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на кожному рівні вищої освіти;
- 6) проводить акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підг. здобувачів вищої освіти;
- 7) формує критерії оцінки якості освітньої діяльності, у тому числі наукових здобутків, ВНЗ України, за якими можуть визначатися рейтинги ВНЗ України;
- 8) розробляє вимоги до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, розробляє порядок їх присудження спеціалізованими вченими радами ВНЗ (наукових установ) та подає його на затвердження МОН України;
- 9) розробляє положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад та подає його на затвердження МОН України, акредитує спеціалізовані вчені ради та контролює їх діяльність;
- 10) акредитує незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти;
- 11) здійснює інші повноваження, передбачені законом.

2. Академічна автономія

Кожний виш отримав право впроваджувати власні освітні та наукові програми.

Також саме навчальні заклади тепер остаточно присуджуватимуть учені ступені.

Нацагентство лише акредитуватиме спеціалізовані вчені ради й розглядатиме апеляції на їх рішення.

Виші самостійно вирішуватимуть, чи визнавати іноземні дипломи та ступені піл час прийому на навчання і роботу.

Навчальні заклади зможуть видавати як власні, так і державні дипломи.

Ректорів і деканів обиратимуть строком на **п'ять років** на прямих виборах викладацькі колективи, а також студенти, частина голосів яких збільшується до **15 %**. Міністерство не зможе більше нав'язувати вишам ректорів і мусить укласти контракт із тим керівником, який отримав на виборах понад **50 % голосів**.

3. Фінансова та господарська автономія

ВНЗ можуть відкривати власні рахунки, отримувати кредити, розпоряджатись майном і землею. Вони зможуть засновувати наукові парки та підприємства, що займаються наукою чи інноваціями. Навчальний заклад вільно розпоряджатиметься власними доходами, у т. ч. платою за навчання, яка не може вилучатись у державний чи місцеві бюджети.

Кожний ВНЗ зможе засновувати сталий фонд і користуватись пасивними доходами з нього, перераховувати кошти за кордон для участі в наукових та освітніх асоціаціях.

Ст 70 п.3. ВНЗ у порядку, визначеному законом, та відповідно до статуту **має право:**

- 1) власності на об'єкти права інтелектуальної власності, створені за власні кошти або кошти державного чи місцевих бюджетів (крім випадків, визначених законом);
- 2) засновувати сталий фонд (ендаумент) ВНЗ та розпоряджатися доходами від його використання відповідно до умов функціонування сталого фонду, а також отримувати майно, кошти і матеріальні цінності, зокрема будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби, від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, у тому числі як благодійну допомогу;
- 3) провадити фінансово-господарську діяльність в Україні та за кордоном;
- 4) використовувати майно, закріплене за ним на праві господарського відання, у тому числі для провадження господарської діяльності, передавати його в оренду та в користування відповідно до законодавства;
- 5) створювати власні або використовувати за договором інші матеріально-технічні бази для провадження освітньої, наукової, інноваційної або господарської діяльності;

6) створювати та розвивати власну базу соціально-побутових об'єктів, мережу спортивно-оздоровчих, лікув.-профілактичних і культ.-мистецьких структурних підрозділів;

7) здійснювати капітальне будівництво, реконструкцію, проводити капітальний і поточний ремонт основних фондів;

8) спрямовувати кошти на соціальну підтримку науково-педагогічних, наукових, педагогічних та інших працівників ВНЗ та осіб, які навчаються у ВНЗ;

9) відкривати поточні та депозитні рахунки у національній та іноземній валютах відповідно до законодавства, користуватися банківськими кредитами без урахування обмежень на право здійснення запозичень, установлених статтею 16 та пунктом 27 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу України;

10) брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур і утворених за участю ВНЗ малих підприємств, що розробляють і впроваджують інноваційну продукцію, шляхом внесення до них нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності);

11) засновувати навчальні заклади і наукові установи;

12) засновувати підприємства для провадження інноваційної та/або виробничої діяльності;

13) здійснювати перекази в іноземній валюті внесків за колективне членство у міжнародних освітніх і наукових асоціаціях, а також за передплату на іноземні наукові видання та доступ до світових інформаційних мереж та баз даних;

14) шляхом внесення нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності) брати участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур різних типів (наукових, технологічних парків, бізнес-інкубаторів тощо).

4. Сильне студентське самоврядування

Значно зросте роль органів студентського самоврядування, що вільно формуватимуться самими студентами. Ці органи захищатимуть права та інтереси студентів, вноситимуть пропозиції до навчальних планів, отримують значний вплив (15 % голосів) при обранні ректорів і деканів, право на оголошення акцій протесту, а також отримують 0,5 % від фінансових надходжень вишу.

5. Прозорість

Кожний вищий навчальний заклад зобов'язаний публікувати на власному сайті документи про свої фінанси, майно, у т. ч. кошториси, звіти про їх виконання, розподіл зарплат тощо.

Виші також зобов'язані оприлюднювати в Інтернеті підсумки щорічного внутрішнього моніторингу якості освіти.

За допомогою єдиних державних реєстрів можна буде отримати інформацію про перелік спеціальностей, фахівців з яких має право готувати виш, видані дипломи, захищені наукові роботи чи сертифікати ЗНО.

6. Не буде «вічних» ректорів і деканів

Ректори, декани, завідувачі кафедр будуть обиратись на свої посади на п'ять років і не зможуть їх обіймати більше ніж двічі.

Забороняється суміщати адміністративні посади (наприклад, проректора чи декана й завкафедрою).

7. Бакалавр-магістр-PhD, як в Європі

В Україні буде п'ять освітньо-кваліфікаційних рівнів: молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук.

Ступінь «спеціаліста» буде скасовано. Отримання ступеня бакалавра означатиме здобуття повної вищої освіти.

Останній набір на «спеціалістів» і «молодших спеціалістів» відбудеться у 2016 році. Усі, хто вже отримав ступінь спеціаліста, автоматично будуть прирівняні до магістрів.

Так само зникає поняття «кандидат наук», і всі, хто засвоїв відповідно освітньо-наукову програму й публічно захистить дисертацію, стануть докторами філософії. Усі нинішні кандидати наук за власним бажанням зможуть отримати диплом доктора філософії.

Ступені бакалавра, магістра та доктора філософії (PhD) відповідають прийнятій у більшості країн Європи класифікації, що полегшить академічну мобільність українських студентів і науковців.

8. Нова класифікація ВНЗ

В Україні більше не буде так званих «рівнів акредитації» вищих навчальних закладів.

Натомість будуть чотири типи вишів: університети (універсальні навчальні заклади); інститути та академії (галузеві навчальні заклади) й коледжі (де готують спеціалістів до рівня молодшого бакалавра чи бакалавра).

9. Війна із плагіатом

Наукові роботи та відгуки опонентів перед захистом будуть розміщуватись на сайтах вишів.

Сам захист буде відкритим, при чому кожний присутній зможе вільно робити аудіо- чи відеозапис.

Санкції за плагіат жорсткі: науковець позбавляється ступеня, його науковий консультант, опоненти та голова спеціалізованої ради – права брати участь у таких радах на два роки, а навчальний заклад – упродовж двох років створювати такі ради.

Крім того, кожний ВНЗ мусить запровадити внутрішній контроль плагіату серед викладачів і студентів.

10. Зменшення навантаження на викладачів і студентів

Із 2015 року навантаження на викладача на одну ставку зменшується з 900 до 600 годин. При цьому штат викладачів не змінюється. Це дасть викладачам більше часу на науку, а також зменшить кількість штучних дисциплін, які запроваджувалися для «наповнення годин».

Зменшується й навантаження на студентів: один кредит дорівнює 30 годинам замість 36-ти.

11. Академічна мобільність

Запроваджується передбачена Болонською системою кредитно-модульна система вимірювання навчального навантаження. Воно вимірюватиметься тепер не в годинах, а у кредитах. Бакалавр має набрати 180–240 кредитів, магістр 90–120 і т. д. Додаток до диплома європейського зразка буде містити дані про оцінки і кількість кредитів з кожного предмету.

Це дозволить стикувати українські виші не тільки між собою, а й з закордонними навчальними закладами. Студенти і викладачі зможуть захищатися, продовжувати навчання чи роботу в будь-якому виші не тільки України, а й усієї Європи.

Студенти зможуть на власний розсуд вибрати значну частину (не менше 25 %) навчальних курсів і викладачів.

Бакалаври при вступі на магістратуру можуть вільно вибрати спеціальність, тоді як досі вони могли лише продовжувати навчання за тією самою спеціальністю.

12. Вступ – тільки через зовнішнє оцінювання

Дотепер зовнішнє незалежне оцінювання знань випускників шкіл (ЗНО) трималось на рішеннях уряду й міністерства, і його могли в будь-який момент скасувати. Відтепер обов'язковість проходження ЗНО для вступу у вищі навчальні заклади закріплено законом.

Під час вступного конкурсу кожний сертифікат ЗНО важитиме на менше 20 % підсумкового бала, шкільний атестат – не більше 10 %, призові місця на всеукраїнських олімпіадах і конкурсах – не більше 5 %, оцінка за творчий конкурс або фізичну підготовку в деяких вишах – не більше 50 %.

Точний розподіл балів визначає сам ВНЗ, який не пізніше 15 жовтня оприлюднює на власному сайті правила вступу на наступний рік.

13. Конкурентна система держзамовлення

Із 2016 року запрацює механізм електронного вступу у виші й автоматичного розміщення держзамовлення.

Абітурієнти уже на етапі проходження ЗНО вибиратимуть спеціальність і ВНЗ в який хочуть вступити. За підсумками ЗНО буде складено рейтинг абітурієнтів, кращі з них отримають право вчитись безкоштовно. Якщо вони вступають у вибраний ВНЗ, то навчатимуться безкоштовно, а виш, відповідно, отримає державне замовлення на навчання цих абітурієнтів.

Таким чином, у відповідності з уподобаннями абітурієнтів автоматично визначатимуться рейтинги спеціальностей і вишів. Виші для отримання державного замовлення змагатимуться не за прихильність міністерства, як донині, а за прихильність абітурієнтів. При цьому бюджетні місця зможуть отримати і приватні виші.

Пільговики на кожній спеціальності отримають 5 % бюджетних місць.

Ст.72.п 2. Вищий навчальний заклад, що має статус дослідницького, має переважне право на отримання державного замовлення на підготовку фахівців ступеня магістра в обсязі до **75 відсотків** обсягу випуску бакалаврів, які навчалися за кошти державного бюджету в цьому ВНЗ, а обсяг державного замовлення на підготовку фахівців ступеня доктора філософії - до **20 відсотків обсягу** випуску магістрів, які навчалися за кошти державного бюджету в цьому ВНЗ.

14. Стипендії на рівні прожиткового мінімуму

Стипендія виплачуватиметься в розмірі не нижче за прожитковий мінімум. Але спочатку всім студентам виплачуватиметься 2/3 від цього розміру, а після першої сесії стипендію отримають 2/3 кращих студентів кожного курсу згідно з рейтингом. Проте рівень стипендій підвищать не одразу, а поступово, починаючи із січня 2015 року, за визначеним урядом графіком.

Ст.62 п.4. Розмір стипендіального фонду ВНЗ повинен забезпечувати виплату академічних стипендій не менш як **двом третинам і не більш як 75 відсоткам** студентів (курсантів невійськових ВНЗ) денної форми навчання, які навчаються за кошти державного бюджету, без урахування осіб, які отримують соціальні стипендії.

Ст.62 п.6. Розмір **мінімальної академічної та соціальної стипендій** для здобувачів освітніх ступенів вищої освіти не може бути меншим, ніж розмір прожиткового мінімуму з розрахунку на одну особу на місяць. Розмір мінімальної академічної та соціальної стипендій для здобувачів ступеня молодшого бакалавра не може бути меншим, ніж дві третини розміру прожиткового мінімуму з розрахунку на одну особу на місяць.

Ст.62 п.7. Академічні стипендії виплачуються не менш як 2/3 студентів кожного курсу (крім першого семестру першого року навчання) за кожною спеціальністю, без урахування осіб, які отримують соціальні стипендії. Академічну стипендію отримують студенти, які згідно з рейтингом, складеним у ВНЗ за результатами семестрового контролю, здобули найкращі результати навчання. До проведення першого семестрового контролю академічна стипендія у мінімальному розмірі призначається всім студентам, зарахованим до ВНЗ на перший курс навчання.

Ст.62 п.8. Особам, які досягли значних успіхів у навчанні та/або науковій діяльності, за рішенням вченої ради ВНЗ можуть призначатися персональні стипендії.

15. Державне фінансування науки

До 2018 року держава повинна запровадити гарантоване цільове фінансування наукових розробок в університетах, які отримують статус національного або дослідницького. Причому такий статус треба буде постійно підтверджувати.

16. Викладання українською мовою

Закон визначає, що мовою викладання є державна мова. Для підвищення міжнародної академічної мобільності виш має право частину дисциплін викладати англійською чи іншими іноземними мовами, але забезпечивши при цьому знання здобувачами відповідної дисципліни й українською.

Перелік іноземних мов, якими дозволено вести викладання, затверджуватиме навчальний заклад.

Якщо викладання іноземців ведеться іноземною мовою, для них створюються спеціальні групи, й такі студенти зобов'язані вивчати українську як окрему дисципліну.

За бажанням студентів навчальний заклад дає їм можливість вивчити мову національної меншини в обсязі, що дає можливість професійно працювати за фахом з використанням цієї мови.

Такі норми закону мусять повсюдно утвердити у ВНЗ українську мову й водночас дати можливість вивчати мови національних меншин і дозволити в разі потреби викладати іноземними мовами.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

